

Ideově politický odkaz národně osvobozenického boje

9. května 1985 oslavíme spolu s pokrokovými lidmi celého světa 40. výročí skončení druhé světové války v Evropě jako Den vítězství, který je pro národy naší socialistické republiky zároveň oslavou vyvrcholení národně osvobozenického boje československého lidu a osvobození naší vlasti Sovětskou armádou. „Obětuplný zápas proti fašismu,“ jak se praví v Provolání ÚV KSČ, ÚV Národní fronty ČSSR a vlády ČSSR k této události, „a boj za nové, spravedlivé společenské zřízení přinesl své plody. Československá socialistická republika je dnes vyspělým, dynamicky se rozvíjejícím státem, spravovaným pracujícím lidem. Je svobodným domovem rovnoprávných národů a národností, jež svorně žijí a pracují na jejím území. Je pevnou součástí socialistického společenství, sil pokroku a míru.“ (10. zasedání ústředního výboru Komunistické strany Československa, duben 1984, s. 69.)

Citovaný dokument zároveň zdůrazňuje, že ideály, z nichž se zrodila naše svoboda a socialistická přítomnost, jsou živým odkazem, z něhož čerpáme sílu a rozhodnost v každodenním úsilí o všestranný rozvoj socialismu, o rozkvět naší vlasti.

Náš socialistický dnešek bezprostředně souvisí s dějinnými výsledky národně osvobozenického zápasu našeho lidu, s vedoucí úlohou, kterou v něm sehrála dělnická třída a Komunistická strana Československa jako její předvoj, a s rozhodujícími zásluhami Sovětského svazu a jeho hrdinné armády o konečnou porážku fašistického Německa, s osvobozením podmaněných zemí jihovýchodní a střední Evropy včetně Československa.

Uplynulá čtyři desetiletí rozvoje poválečné republiky jsou podnětem k zamyšlení nad věčně živým ideově politickým odkazem národně osvobozenického

boje, který je obsažen v tomto těžkém a složitém období našich dějin a který naše socialistická společnost řízená Komunistickou stranou Československa naplňuje realizací národních budovatelských i obranných úkolů vytyčených usneseními stranických sjezdů a plenárních zasedání svého ústředního výboru.

Je historicky danou a nezvratnou skutečností, že československá buržoazie zrádnou kapitulací v době mnichovské krize na podzim roku 1938 a celou svou politikou poplatnosti západním imperialistickým mocnostem, které obětovaly československého spojence, aby usměrnily fašistickou agresi na východ, ztratila důvěru pracujícího lidu, a tím i právo řídit a spravovat osudy našich národů. Tento fakt ještě dodatečně potvrdila otevřená kolaborace jejího háchovského křídla s fašismem. Vedoucí postavení v národně osvobozeneckém zápase, který začal po rozbití Československa, hitlerovské okupaci českých zemí a utvoření loutkového klerofašistického státu na Slovensku v polovině března roku 1939, postupně převzala dělnická třída. V jejím čele jako nejorganizovanější, nejvíce vědomější a nejradikálnější síla protifašistického odboje stála Komunistická strana Československa.

Svůj program, obsahující národní a zároveň sociální zájmy dělnické třídy a nejširších vrstev pracujícího lidu, vyjádřila již v Provolání z března roku 1939: „Tváří i tvář hitlerovským podmanitelům celý národ odvrhne zrádce a slabochy a semkne se v pevnou jednotu, kterou dovedl vždy vytvořit, když hájil svoji národní existenci. Nezdolná jednota všech sil národa, hrdý a tvrdý vzdor — to bude odpověď na údery, které jsou mu zasazovány. A dělnická třída, která již tolikrát stála v přední frontě v obraně národní věci, stane se opět nezlomnou páteří národního boje.“ (Provolání KSČ k 15. březnu 1939. Za sobodu českého a slovenského národa. Praha 1956, s. 32.)

Provolání uzavíral jednoznačně formulovaný závazek: „My, čeští komunisté, kteří jsme učinili vše, aby národ byl uchráněn nynějšímu údělu, před tváří národa vystupujeme a prohlašujeme, že chceme stát oddaně a neohroženě v prvních řadách národního boje za obnovu plné svobody a samostatnosti.“ (Tamtéž, s. 33.)

Proti benešovskému opatrnickví a vyčkávání stavěla strana výzvu, aby pracující lid bojoval proti fašistickému útlaku všemi prostředky, „odporem dělnictva v závodech, odporem rolnictva proti drancování země, odporem proti brutalitě okupantů, odporem proti řádění gestapa, odporem proti znásilňování kulturnímu, odporem proti germanizaci“. (Tamtéž, s. 32.)

K vedení národně osvobozeneckého zápasu byla strana teoreticky připravena hlubokými analýzami strategie a taktiky protifašistického boje, které již v roce 1935 vypracoval VII. kongres Kominterny. Na podkladě zkušeností řady komunistických stran byla zvolena nejúčinnější forma sjednocení antifašistických sil v široké lidové frontě. Vycházelo se ze zásady, že proletářský internacionalismus nejenže neodporuje boji za národní, sociální a kulturní revoluci v jednotlivých zemích, ale naopak prostřednictvím mezinárodně proletářské solidarity a bojové jednoty poskytuje tomuto boji podporu.

V duchu této zásady a s využitím historických zkušeností se KSČ snažila aktivizovat odboj jako širokou lidovou osvobozovací frontu v čele s dělnickou třídou, zahrnující rolnictvo, ale i další společenské vrstvy, které byly nacistickým násilím podníceny k tomu, aby se přimkly k lidovému antifašistickému bojovému hnutí.

Program obnovy či kontinuity předmnichovského buržoazně demokratického státního zřízení, jak jej koncipovali buržoazní odbojoví předáci v emigraci, byl

pro revoluční stranu dělnické třídy nepřijatelný. Komunistická strana Československa zvolila cestu postupného dosahování revolučních cílů sociálního osvobození dělnické třídy, přičemž bezprostřední úkol viděla v boji za odstranění národnostního útlaču. Národní boj českého a slovenského lidu pojímala jako součást internacionálního boje proti fašismu.

Na území protektorátu Čechy a Morava, stejně jako na území tzv. slovenského státu vybudovali komunisté síť ilegálních organizací, centrálně řízených ilegálními ústředními vedeními KSČ a KSS, podle pokynů a směrnic zahraničního vedení KSČ v Moskvě. Těžiště protifašistického boje strana spatřovala v aktivitě domácího odboje, v němž od uvědomování s využitím letáků a ilegálních tiskovin přecházela postupně k organizování demonstrací, stávek, sabotáží a diverzí a posléze k partyzánskému boji s perspektivou lidového povstání.

V zájmu jednoty v boji proti fašismu byla strana ochotna spolupracovat s buržoazním odbojem ve vlasti i v zahraničí, zejména při organizování československého zahraničního vojska. Přílišná závislost československého zahraničního odboje na západních velmocích, které si ještě dlouho po vypuknutí druhé světové války zachovávaly mnichovský politický kurs a zaujímal anti-sovětská stanoviska, kladla však této spolupráci čím dále tím větší překážky jak v politické, tak i ve vojenské oblasti.

Teprve vypuknutí Velké vlastenecké války sovětského lidu proti fašistickým uchvatitelům, kteří věrolomně přepadli Sovětský svaz, vytvořilo nejenom zcela nové podmínky pro další vývoj druhé světové války, ale i pro zintenzivnění národně osvobozeneckého hnutí porobených národů, včetně národů českého a slovenského. I v Československu se hrdinský boj sovětských ozbrojených sil, které nesly hlavní tíhu boje druhé světové války, stal mocným impulsem k zesílení odporu proti fašistům. KSČ přes zásadní politické výhrady nalezla možnost spolupráce s československou emigrační vládou v záležitostech zahraničního i domácího odboje.

Na území vlasti orientovala národně osvobozenecký zápas lidu k rozvinutí aktivních forem boje proti okupantům a slovenskému klerofašistickému režimu tak, aby rozvrácením týlu a ochromováním fašistického válečného úsilí co nejvíce přispíval k heroickému boji Sovětské armády.

Na Slovensku komunistická strana již na jaře roku 1942 organizovala v horách první partyzánské skupiny a oddíly. O rok později se V. ilegálnímu ústřednímu vedení KSS podařilo sjednotit antifašistické síly a ustavit Slovenskou národní radu, která zahájila cílevědomou přípravu k Slovenskému národnímu povstání. Její součástí byl mohutný rozvoj partyzánského hnutí, k němuž rozhodující předpoklady vytvořila organizační i materiální pomoc, kterou v létě roku 1944 na žádost zahraničního vedení KSČ poskytl Československu Sovětský svaz. Slovenské národní povstání, jehož vedoucí silou byla Komunistická strana Slovenska, zahájilo národní a demokratickou revoluci českého a slovenského lidu, která pokračovala, i když byly povstalecké síly zatlačeny fašistickou přesilou do hor. Strana přitom dokázala proti buržoaznímu čechoslovakismu tímto povstáním prosadit a realizovat ideu československé státnosti jako dobrovolného svazku dvou rovnoprávných bratrských národů, Čechů a Slováků.

Partyzánské hnutí organizovalo vedení KSČ od roku 1943 i v českých zemích. Na mnoha místech vznikly partyzánské oddíly vyvíjející intenzivní diverzní činnost, která zesílila v souvislosti se Slovenským národním povstáním. Také v tomto případě se rozvoj partyzánského hnutí opíral o nezištnou pomoc Sovětského svazu, který vyslal do českých zemí smíšené sovětsko-československé

skupiny partyzánských organizátorů. Národní a demokratická revoluce zahájena Slovenským národním povstáním byla v závěru války rozvinuta Květnovým povstáním českého lidu, jehož vrcholem se stal hrdinný boj povstalecké Prahy. Stejně jako na Slovensku i v českých zemích v povstání, jehož oporou byli partyzáni a ozbrojené dělnictvo, vedoucí roli sehrála KSČ. Vytvořila již předtím síť revolučních národních výborů a prosadila svým vlivem v České národní radě jednoznačné uznání autority Košické vlády Národní fronty.

V zahraničním odboji se KSČ při spolupráci s emigrační vládou soustředila na prohlubování a upevňování československo-sovětského spojení, v němž odůvodněně spatřovala základní předpoklad vítězného zakončení národně osvobozenického boje.

Sovětský svaz nejenže na mezinárodním fóru energicky protestoval proti rozbití a podmanění Československa, ale poskytoval také československému národnímu osvobozenickému hnutí nezištnou pomoc. Československým činitelům, kteří žili v emigraci v Moskvě, vytvořil všechny podmínky pro podporu a řízení odboje ve vlasti. Bylo to především zahraniční vedení KSČ v čele s Klementem Gottwaldem, které na sovětském území vyvíjelo vysoce aktivní propagandistickou i organizátorskou činnost při řízení komunistického hnutí odporu jako politická protiváha buržoazního odbojového centra na Západě. Sovětská vláda také umožnila na svém území pobyt a dokonce výcvik vojáků československého legiónu, kteří se tam pod vedením podplukovníka L. Svobody uchýlili po porážce polského buržoazního státu.

Velkou vlasteneckou válku zahájil Sovětský svaz nejenom s cílem odstranit nebezpečí hroící sovětské zemi, jak prohlásil J. V. Stalin v rozhlasovém projevu 3. července roku 1941, „nýbrž i proti všem evropským národům úpějším pod jařmem německého fašismu“. (Stalin, J. V.: O Veliké vlastenecké válce Sovětského svazu. Praha 1953, s. 13.)

Již na samém počátku Velké vlastenecké války Sovětský svaz nabídl československé vládě úmluvu o společném postupu ve válce proti hitlerovskému Německu. Tato úmluva, podepsaná 18. července roku 1941, jak prohlásil Klement Gottwald, „znamenal plné uznání naší republiky jakožto suverénního, právně existujícího státu a rovnoprávného spojence, načež pak následovalo plné uznání Československa i z jiných stran“. (Gottwald, K.: Spisy, sv. 11. Praha 1955, s. 274.) Sovětský svaz tak položil jeden ze základních kamenů budoucí existence Československa. Byl jedinou velmocí, která takto uznala předmnichovské hranice Československa a donutila západní velmocí, aby rovněž přiznaly československé vládě plná práva jako představitelce spojenecké země.

Všichni opravdoví českoslovenští vlastenci přijali podepsání československo-sovětské úmluvy s nesmírnou radostí, neboť v Sovětském svazu spatřovali záruku osvobození své vlasti.

Na základě zmíněné úmluvy sovětská vláda mimo jiné umožnila na svém území formování československých vojenských jednotek. Veškeré výdaje spojené s jejich finančním i materiálním vybavením a zabezpečením jejich bojové činnosti zahrnula přitom do svých válečných nákladů.

KSČ usilovala všeobecně o šíření idejí národní a demokratické revoluce mezi příslušníky československých zahraničních vojenských jednotek a o co nejaktivnější účast našeho zahraničního vojenského odboje ve válce proti hitlerovskému Německu. Zvláště silný byl její vliv na morálně politické kvality, organizaci, bojové zasazení i úspěchy československých vojenských jednotek, zformovaných v SSSR.

Zahraniční vedení KSČ do těchto jednotek vyslalo zkušené stranické pracovníky, kteří organizovali činnost neveřejné stranické organizace a vedli ji k intenzivní politickovýchovné práci podle směrnic zpracovaných Klementem Gottwaldem. Strana ukládala svým členům, aby byli příkladnými vlastenci a nejlepšími vojáky. Na tom budovala svou autoritu v jednotkách. Získala pro svou linii národně osvobozenického boje většinu vojáků. Zásluhou komunistů se proti vůli a představám londýnské vlády prosadila snaha bojovat po boku Sovětské armády na sovětsko-německé frontě. Komunisté šli také příkladem v plnění bojových úkolů na frontě. Vyvíjeli v jednotkách usilovnou politickovýchovnou činnost. Stranické řady se doplňovaly vojáky, poddůstojníky i důstojníky, kteří se vyznamenali v bojích. Komunisté stáli v čele vlasteneckého úsilí o urychlené formování a výcvik dalších jednotek a jejich zasazení do boje, aby na rozhodující frontě druhé světové války reprezentovaly bojující Československo, prokázaly těsné a nerozborné spojení se Sovětským svazem a zřetelně co nejvíce československý podíl na porážce hitlerovského Německa a aktivní účast na osvobození vlasti. Vojenská politika KSČ byla tak určujícím stimulem vzniku revolučních bojových tradic československo-sovětského spojení v bojích u Sokolova, Kyjeva, Bílé Cerkve a Žaškova.

Ještě předtím však, 12. prosince roku 1943, došlo k události, která byla důležitým mezníkem našeho národně osvobozenického boje. V Moskvě vládní představitelé Československa a Sovětského svazu toho dne podepsali smlouvu o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci. Smlouva vzešla ze základních společných zájmů národů obou zemí. Byla dalším projevem rozhodného úsilí Sovětského svazu o uspěšení vítězství nad hitlerovským Německem a internacionální pomoci československému lidu. Odrážela narůstající váhu Sovětského svazu v politice československé zahraniční vlády, což bylo dáno převratnými vítězstvími Sovětské armády ve válce proti hitlerovskému Německu. Zároveň však byla tato smlouva vítězstvími zahraničněpolitické linie KSČ a projevem její stále zřetelnější převahy v domácím i zahraničním odboji. Na podkladě spojenecké smlouvy Sovětský svaz zvýšil svou válečnou pomoc Československu materiální i organizační podporou československého partyzánského hnutí a umožněním výstavby dalších pozemních, paradesantních i leteckých jednotek v organizačním rámci 1. čs. armádního sboru. Nejužitečnější formou pomoci však bylo přímé osvobozování Československa Sovětskou armádou, které bylo zahájeno v září roku 1944 karpatsko-dukelskou operací. Je zásluhou KSČ, že v bojových sestavách těchto vojsk se na úspěšném plnění osvobozenických úkolů hrdinně podílely i jednotky 1. čs. armádního sboru, které se tak zapojovaly přímo do uskutečňování národní a demokratické revoluce.

Osm dalších měsíců od září roku 1944 trval hrdinský boj Sovětské armády za osvobození Československa. Sovětské vojáky v něm nelitovali sil ani prostředků. Více než 140 000 jich padlo v bojích na československém území. Statečně se po jejich boku bili s fašistickým nepřítelem i vojáci a partyzáni, hrdinní bojovníci československého antifašistického hnutí odporu.

Osvobození Československa Sovětskou armádou se přitom stalo historickým předělem v životě našich národů. Klement Gottwald to vyjádřil slovy: „9. květen je vskutku velký, ba největší náš národní svátek. Toho dne roku 1945 skončila navždycky krutá hitlerovská okupace, která hrozila zničením samé existence českého a slovenského národa. Tento den je zároveň i historickým mezníkem, kdy český a slovenský národ zahajuje novou, dosud nejsvětější éru svých dějin, éru skutečné národní svobody a nezávislosti, éru vlády lidu a svobodné práce

lidových mas, éru výstavby socialismu.“ (Gottwald, K.: 1949—1953. Praha 1953, s. 232.)

Uplynulá desetiletí ještě zřetelněji a přesvědčivěji ukázala historický význam vítězství Sovětského svazu nad fašismem pro změnu poměru sil ve světě. Porážka hitlerovského fašismu a japonského militarismu prohloubila všeobecnou krizi kapitalismu a upevnila pozice pokrokových, demokratických a mírumilovných sil. Všeobecně vzrostla autorita komunistických a dělnických stran. Vznikla světová socialistická soustava, hlavní subjekt pokroku současné epochy lidstva. Došlo k rozpadu kolonialismu.

Vítězství Sovětského svazu ve Velké vlastenecké válce prokázalo přednosti socialismu, jeho obrovskou ekonomickou, sociálně politickou i obrannou sílu.

Lid Československa, který se nanejdříve čestným způsobem podílel na osvobození své země a přispěl nezanedbatelným vkladem k vítězství antifašistické koalice, vyvodil pro sebe poučení z tragické zkušenosti Mnichova. V průběhu národně osvobozeneckého zápasu se semknul kolem dělnické třídy a KSČ, která tomuto zápasu správným spojením cílů národní a sociální svobody vtiskla hluboký dějinný smysl. V očích našich národů získala strana legitimitu jediné politické síly, která byla s to vytyčit cílevědomý a reálný program odboje a také jej uskutečnit. Masy pracujících proto s důvěrou přijaly Košický vládní program, jehož zásady KSČ zformulovala a prosadila jako kodifikaci probíhající národní a demokratické revoluce, a obětavě budovaly v jeho duchu základy lidově demokratického státu. Spojenectví se Sovětským svazem přitom nové republice skýtalo takové záruky bezpečné existence a všestranného rozvoje, jaké naše národy neměly v celých svých dějinách.

V zemi se upevnila lidová moc, opřená o svazek dělníků, rolníků a pracujících inteligence, jejímiž orgány byly národní výbory. Národní fronta, která se zrodila v boji proti fašismu, byla přitom zárukou, že revoluční proces sociálně politického rozvoje republiky se nezastaví. Hybnou silou tohoto procesu byla KSČ.

Když se buržoazie v únoru roku 1948 pokusila o kontrarevoluční puč, kterým chtěla dosáhnout mocenského převratu, masy pracujících pod vedením KSČ odrazily její útok a nastoupily revoluční cestu výstavby socialismu.

Následující léta v životě naší republiky až po dnešní dobu byla naplněna hlubokými revolučními společensko-ekonomickými přeměnami. Byly nastoleny nové socialistické společenské vztahy, charakterizované společenským vlastnictvím výrobních prostředků. Postupně byla vybudována moderní vyspělá průmyslová základna a socialistická zemědělská velkovýroba. Souběžně s tím se rozvíjí socialistická demokracie, zdokonaluje se činnost národních výborů ve prospěch aktivního řešení otázek rozvoje obcí a měst, zabezpečování oprávněných potřeb občanů. Vyvíjí se rozsáhlé a úspěšné úsilí o všestranné zvyšování životní úrovně lidu.

Zamýšlíme-li se s odstupem 40 let nad odkazem národně osvobozeneckého zápasu, který se naplňoval v průběhu výstavby našeho lidově demokratického a socialistického státu a k němuž se nadšeně hlásíme i v současném období budování rozvinuté socialistické společnosti, je nutné si připomenout trvale platné ideové politické hodnoty, které jej tvoří.

Jako nosný pilíř tohoto odkazu vyvstává historická oprávněnost a nezbytnost vedoucí úlohy Komunistické strany Československa v naší socialistické společnosti. Byla jedinou stranou, která obstála ve složitých bojích dělnické třídy a ostatních pracujících proti buržoazii. Sjednotila lidové masy kolem dělnické třídy k úspěšné národní a demokratické revoluci. Zmobilizovala lid k socialis-

tické revoluci, která bouřlivým růstem výrobních sil při současné revoluční proměně společenských vztahů zajistila nebývalý rozkvět národům naší republiky. Svou principiální marxisticko-leninskou politikou, využívající zkušeností KSSS a dalších bratrských komunistických stran, jako vedoucí síla naší socialistické společnosti vyjadřuje nejvládnější zájmy našeho lidu i jeho historické zkušenosti. Zdravé síly v řadách KSČ dokázaly i v době krize ve straně a společnosti s internacionální pomocí uhájit revoluční vymoženosti proti úkladům antisocialistických a oportunistických sil a v pevně internacionální jednotě se Sovětským svazem a ostatními zeměmi socialistického společenství budovat rozvinutou socialistickou společnost.

KSČ v průběhu národně osvobozenického zápasu dosáhla vytvoření Národní fronty, sjednocující dělníky, rolníky i pracující inteligenci. Tato jednotka byla i po válce východiskem výstavby lidově demokratického státu a rozhodující podmínkou vítězství pracujícího lidu nad buržoazní kontrarevolucí v únoru roku 1948. Stala se poté rozhodujícím faktorem revoluční výstavby socialistické společnosti. KSČ svou politikou sledující zájmy lidu vytváří předpoklady k jejímu dalšímu upevňování. I tím naplňuje odkaz národně osvobozenického boje.

V protifašistickém boji se zásluhou komunistické strany probíjaly nové zásady rovnoprávného bratrského soužití českého a slovenského národa, jejichž příslušníci svorně bojovali na domácí i zahraniční frontě za nový společný stát. Tyto zásady, patřící k vůdčím ideám Slovenského národního povstání, byly vtěleny do Košického vládního programu. Federativním uspořádáním dosáhla KSČ spravedlivého řešení otázky soužití našich národů. V duchu idejí národně demokratického osvobozenického boje je třeba dále prohlubovat jednotu našich bratrských národů Čechů a Slováků i příslušníků všech národností socialistického Československa.

Základním vnějším předpokladem vítězství národně osvobozenického boje, o nějž KSČ plně opírala svůj odbojový program, bylo těsné spojení se Sovětským svazem. Jeho dalekosáhlý význam se v intencích československo-sovětské spojenecké smlouvy přesvědčivě prokázal neocenitelnou pomocí, kterou Sovětský svaz poskytl Československu i v jeho poválečné obnově a výstavbě, zejména po únoru roku 1948. Toto spojení se stalo spolehlivým východním článkem celého systému internacionálních spojeneckých vztahů, které se vytvořily zvláště po vzniku obranné organizace Varšavské smlouvy v roce 1955 mezi socialistickými zeměmi v čele se Sovětským svazem. Internacionální pomoc Sovětského svazu a bratrských zemí pomohla Československu v roce 1968 vytvořit podmínky k politické porážce pravicových kontrarevolučních sil, které se pokoušely o podkopání základů socialismu. Tehdy se znovu potvrdilo přesvědčení českého a slovenského lidu o potřebě spojení a přátelství především se Sovětským svazem. V nové spojenecké smlouvě, která byla podepsána v květnu roku 1970, je zakotvena kvalitativně vyšší úroveň všestranných a neobvyklých rozsáhlých spojeneckých vztahů mezi ČSSR a SSSR, založených na totožnosti perspektiv a cílů. Smlouva zároveň jednoznačně stvrzuje příslušnost naší republiky k družné rodině států socialistického společenství a také vytváří předpoklady k mnohostranné spolupráci v rámci socialistických zemí. Československá socialistická republika je spolehlivým článkem socialistického společenství a v rámci těsné spolupráce s ním se podílí i na mírové zahraniční politice socialistických zemí, usilující o odvrácení nebezpečí světové války. Docházejí tak maximálního naplnění internacionální rysy obsažené v odkazu

národně osvobozenického boje, jak se projevily v účasti československých vojáků a partyzánů na osvobozování sovětského území i území bratrského Polska a naopak zásluhou příslušníků bratrských národů, zejména národů SSSR v bojích Slovenského národního povstání, v partyzánských bojích na československém území a podílem sovětských, rumunských a polských vojsk při osvobozování Československa.

Uvědomovat si význam vedoucí úlohy KSČ v naší společnosti, posilovat jednotu pracujících mas usilujících pod vedením KSČ o další rozvoj naší socialistické společnosti a upevňovat bratrské soužití národů ČSSR, stejně jako internacionální spojenectví se Sovětským svazem — v tom spočívá podstata naplňování ideově politického odkazu národně osvobozenického zápasu. Pro příslušníky ČSLA má však tato otázka ještě zvláštní hledisko, které je třeba brát v úvahu. Naše armáda je historií svého vzniku a výstavby neoddělitelně spjata s bojem za národní a sociální osvobození pracujících. Bojové tradice z oněch dob jsou hodnotami, k nimž se hrdě hlásí a z nichž čerpá zkušenosti, vzory i posilu při plnění náročných úkolů bojové a politické přípravy v rámci zabezpečování československého podílu na internacionální obraně socialismu. V ideově výchovné práci s využitím tradic se vojákům objasňuje rozhodující úloha Sovětského svazu v druhé světové válce, osvoboditelské poslání Sovětské armády i úloha KSČ v boji lidu Československa za osvobození vlasti. Vojáci poznávají historické kořeny československo-sovětského bojového spojenectví, které se rozrostlo v internacionální bojovou jednotu států a armád Varšavské smlouvy, a osvojují si zákonitosti přechodu od národní a demokratické revoluce k revoluci socialistické. Jsme si vědomi, že úkolem ČSLA je zajišťovat spolehlivou obranu Československé socialistické republiky a tím i revolučních hodnot, které jsou výsledkem obětivých bojů za národní i sociální osvobození. Uvědomujeme si také, že tento úkol je možné splnit jen v nejtěsnějším internacionálním spojeneckém svazku armád států Varšavské smlouvy v čele s bratrskou Sovětskou armádou. Spolupráce členských států Varšavské smlouvy ve vojenské oblasti stejně jako v ostatních oblastech je založena na historicky ověřených principech internacionalismu, rovnoprávnosti a suverenity jednotlivých zemí, jednotě řešení základních otázek členských států a kolektivní odpovědnosti za jejich bezpečnost a obranu socialismu.

ČSLA, jejíž bojeschopnost byla vysoce oceněna na XVI. sjezdu KSČ, vyvíjí iniciativní úsilí k plnění úkolů vytyčených tímto sjezdem na úseku zvyšování obranyschopnosti Československé socialistické republiky a prohlubování vojenské spolupráce a třídního bratrství se Sovětskou armádou a ostatními armádami spojeneckých socialistických zemí. „Příslušníci ČSLA,“ jak prohlásil armádní generál Martin Dzúr, „si uvědomují nebezpečí vyvěrající ze současné mezinárodní situace, chápou objektivní nutnost obrany své vlasti a celého socialistického společenství i nevyhnutelnost přijímaných obranných opatření. Semknuti kolem strany, plně podporují její politiku a vystupňováním aktivity a iniciativy v plnění úkolů bojové a politické přípravy se podílejí na její realizaci.“ (Důsledným uskutečňováním závěrů XVI. sjezdu KSČ naplňujeme odkaz Dukly. Celoarmádní ideologická konference k 40. výročí karpatsko-dukelské operace. VHÚ 1984, s. 19.)

40. výročí vyvrcholení národně osvobozenického boje československého lidu a osvobození naší vlasti Sovětskou armádou je významným podnětem k mobilizaci společenské a pracovní aktivity našeho lidu v úsilí o důsledné splnění

programu XVI. sjezdu KSČ a dosažení dalších úspěchů při budování rozvinuté socialistické společnosti v naší zemi. Pro příslušníky ČSLA znamená ještě iniciativněji a obětavěji přistupovat k plnění úkolů bojové a politické přípravy, zvyšovat podíl jejich osobní odpovědnosti za vysokou bojeschopnost a mobilizační pohotovost vojsk. V oblasti stranickopolitické práce je třeba ještě usilovněji upevňovat morálně politický stav příslušníků armády, zvyšovat jejich politické uvědomění, oddanost KSČ a pracujícím lidu v první řadě zintenzivněním vlastenecké a internacionální výchovy na základě revolučních a bojových tradic.

I pro ČSLA platí slova generálního tajemníka ÚV KSČ a prezidenta ČSSR Gustáva Husáka o tom, že zejména mladým generacím je nutné předávat tradice národně osvobozenického boje, osvětlovat kontinuitu, velikost a smysl cesty, po níž jdeme, abychom ozřejmili, „z jakých zdrojů vyrostl a kolik obětí vyžadoval náš socialistický dnešek, jak dále rozvíjet slavný odkaz národně osvobozenického boje a socialistické výstavby“. (Rudé právo, 1. září 1984.)

Můžeme být přitom plným právem hrdi na to, že tužby bojovníků za svobodu a lepší život našich národů se důsledně naplňují úspěšnými výsledky naší socialistické výstavby, která nás opravňuje k přesvědčení, že „půjdeme po nastoupené cestě k novým úspěchům ku prospěchu našeho lidu, věci socialismu, míru a pokroku“. (Tamtéž.)